

6 FOKUS**ECHA POLSKIE****12 Państwo zdeformowane.** Wyrok TSUE**14 Z ziemi brytyjskiej...**

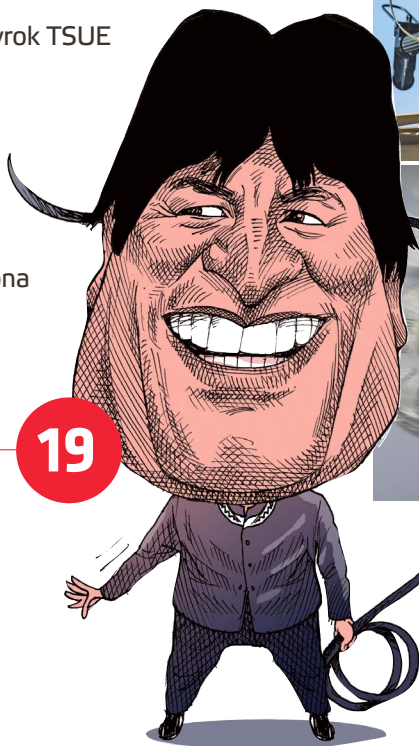
Polacy po brexicie

WYDARZENIA**16 Stój, wróć!**

Amerykanie znów są w Syrii

19 Prawo Evo. Boliwia podzielona**22 Jak kamień w wodę.**

Zsyłka Rohingjów

Evo na aucie.
Chaos w Boliwii**19****O TYM MÓWI ŚWIAT****24 Wahadełko w sądzie.**

Hipnoza śledcza

PROFILE**28 O nich się mówi:**

Verona van de Leur

Mina Chang

Behrouz Boochani

Sir Rod Stewart

Ruja Ignatova

LUZDZIE**30 Theresa Kachindamoto.**

Terminator z Malawi

32 Giorgi Margwelaszwilli.

Prezydent, filozof, hotelarz

REPORTAŻ**36 Strzały w ciemności.**

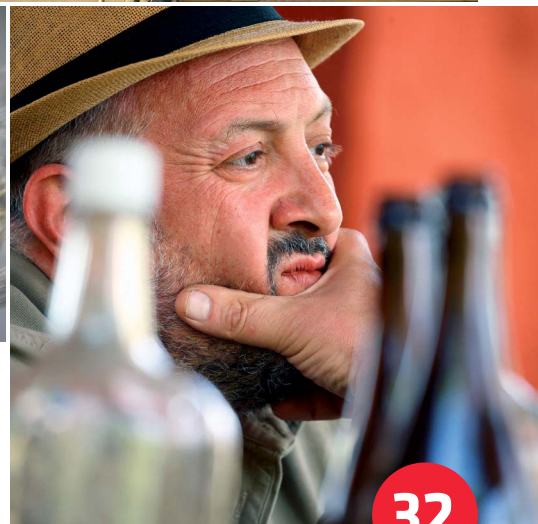
Złoto Johannesburga

40 W drobny mak... Przegrany Afganistan**44 Pływając z manatami.**

Sposób na dobry humor

48 Czarny scenariusz.

Krzemowa Dolina odcięta od prądu

36**Złe złoto**
Bitwy w kopalniach Johannesburga**Lubię ropę**
Trump wysłał wojsko do Syrii**16****24****Dr Caligari**
w sądzie
Zeznania pod hipnozą**32****Rzuć to wszystko!**
Prezydent działkowiec**40****Talib ci wszystko wybaczy?**
Afgańscy bez wyjścia

44 ←
Tona słodczy
Bliskie spotkania z manatami

52 Czekając na śniegule.
Fotołowy koło Pskowa

FOTOSTORY

56 Środkowy palec.
Jak się robi polityczną karierę w USA

OBYCZAJE

58 Kolagen
kolagenem pogania.
Nieskuteczne kosmeceutyki

64 Ul w szafie.
Za dużo miejskich pasiek

66 Pod samotną sosną.
Golf w rezerwacji Nawahów

ROZMOWA

68 Michaił Gorbaczow.
30 lat po upadku muru berlińskiego

KOMPAS

72 Alpejski luksus.
Sznycel nad Jeziorem Bodeńskim

HISTORIA

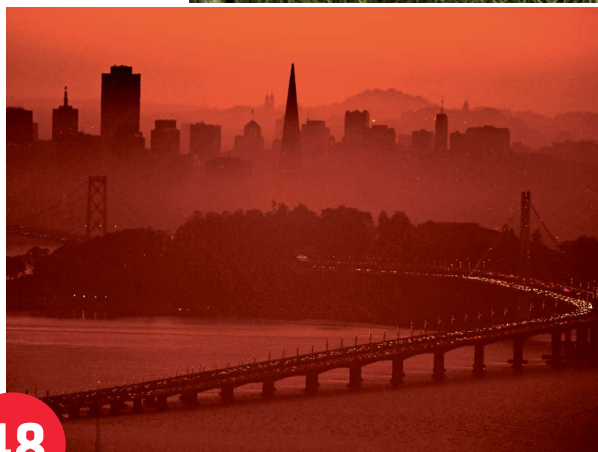
76 Zagadka Montezumy.
Jak upadło imperium wojowniczych Azteków?

80 MIKROFORUM

O tych krajach piszemy:

AFGANISTAN (s. 40) **AUSTRIA** (s. 72)
BANGLADESZ (s. 22) **BOLIWIA** (s. 19) **CHILE** (s. 10)
CZECHY (s. 8) **FRANCJA** (s. 64) **GRUZJA** (s. 32)
MALAWI (s. 30) **MEKSYK** (s. 76)
NIEMCY (s. 58) **POLSKA** (s. 12, 14) **ROSJA** (s. 68)
RPA (s. 36) **SYRIA** (s. 16) **USA** (s. 24, 44, 48, 56, 66)
WŁOCHY (s. 6)

Zdjęcie na okładce: © ALAMY/BESW

48

→ **Ciemność widzę!**
Kalifornia bez prądu

64

→ **O kwiatkach i pszczołkach**
Kłopot z miejskimi ulami

68 ←
Dzień,
w którym
pękła kurtyna
Gorbaczow
o zjednoczeniu
Niemiec

72 ←
Zjeżdżamy z nartostrady
Perty Vorarlbergu

76

→ **Kroniki
czaszek**
Cała prawda
o Aztekach

NOWOŚĆ!

11 dni, 9 498 zł

Słoneczny stan Floryda

11 dni wokół historii, kultury, atrakcji, słońca i gorącego lata w amerykańskim raju, na Florydzie

Wyrusz z nami na skąpane w słońcu wybrzeże Florydy i poczuj to, co najlepsze w „Sunshine State”. W programie zwiedzanie Miami i całodniowa wycieczka na słynny Key West, położony na południowym krańcu Florida Keys. W planie jest również wycieczka poduszkowcem do parku narodowego Everglades, wizyta w Fort Myers i zimowej rezydencji Edisona, a dla chętnych możliwość nurkowania z mantami w okolicach Crystal River. Miasto Orlando będzie naszą bazą wypadową do zabytkowego St. Augustine, Cape Canaveral i interesującego kosmodromu Kennedy Space Center.

 Wylot z Warszawy: 14/04 2020

**2 posiłki
dziennie**

14 dni, 12 998 zł

Sovietistan

Odwiedź 5 egzotycznych środkowoazjatyckich krajów: Uzbekistan, Turkmenistan, Kirgistan, Tadżykistan i Kazachstan

Podczas tej wycieczki odwiedzimy między innymi słynne miasta Bucharę i Samarkandę, w których dawniej zatrzymywały się karawany na Jedwabnym Szlaku oraz miasto-oazę Merw wpisane na listę UNESCO. Przejedziemy po pustyni Karakum, zobaczymy fantastyczne meczety, fortece i mauzolea jak np. forteca w Nissa także wpisana na listę UNESCO czy grób Timura oraz zwiedzimy Aszkabad, Taszkient, Biszkek i Ałmaty.

 Wylot z Warszawy: 09/05 2020

**HOTELE
4***

8 dni, 5 698 zł

Carska Rosja

Poznaj dwa największe miasta Rosji - Moskwę i Sankt Petersburg - wybierając się w klasyczną podróż w głąb historii, od Placu Czerwonego po Pałac Zimowy

Program wycieczki: **Dzień 1** Wylot do Moskwy. Zakwaterowanie w hotelu. **Dzień 2** Moskwa. Spacer po dzielnicy Zamoszkworieczje, Wzgórza Worobiowe, Plac Czerwony i Sobór Chrystusa Zbawiciela. **Dzień 3** Zwiedzanie Kremla, Zbrojowni kremlowskiej, przejazd moskiewskim metrem. **Dzień 4** Rosyjskie muzeum sztuk plastycznych: Państwowa Galeria Tretiakowska. Nocny pociąg „Grand Express” do Sankt Petersburga. **Dzień 5** Zwiedzanie Sankt Petersburga - w tym Twierdzy Pietropawłowskiej. **Dzień 6** Pałac Zimowy/Państwowe Muzeum Ermitażu i czas wolny. **Dzień 7** Sankt Petersburg. Zwiedzanie Carskiego Siola i Bursztynowej Komnaty oraz Peterhofu. **Dzień 8** Wylot z St. Petersburga do Warszawy.

 Wylot z Warszawy: 01/05 2020

6 dni, 4 998 zł

Bergen i norweskie fiordy

Udaj się do najpiękniejszych miejsc w kraju wikingów. Zobacz majestatyczne fiordy, góry rzeźbione lodowcem i wodospadami oraz klimatyczne miasteczka Norwegii

Program wycieczki: **Dzień 1** Wylot z Warszawy do Oslo. Przejazd do Hamar. **Dzień 2** Hamar - Lillehammer - Droga Trolli-Geiranger. Skocznia w Lillehammer, dolina Gudbrandsdalen. **Dzień 3** Geiranger - Hellesylt - Sognefjorden - Bergen. Wycieczka statkiem po fiordzie z Geiranger do Hellesylt. **Dzień 4** Bergen - Gudvangen - Flåm - Geilo. Spacer po Bergen. Wycieczka statkiem po fiordzie między Gudvangen i Flåm. **Dzień 5** Geilo - Oslo. Zwiedzanie Oslo, ulica Karl Johan i park Frognerparken. **Dzień 6** Czas wolny. Wylot z Oslo do Warszawy.

 Wylot z Warszawy: 24/07 2020

WŁOCHY

Wenecja tonie

Katastrofalna powódź dawno nienotowanych rozmiarów nawiedziła Wenecję. Pod wodą znalazły się bezcenne zabytki, woda zalała bowiem nie tylko plac Świętego Marka, co już zdarzało się wcześniej, lecz wtargnęła także do stojącej na placu bazyliki, zalewając jej podziemia i prawdopodobnie naruszając konstrukcję słynnej świątyni.

To najgorsza powódź od ponad 50 lat. Zbudowane na lagunie miasto regularnie jest niszczone przez wodę, każdego roku zapadając się nawet o centymetr. Przed powodzią miał je ochronić gigantyczny, niezwykle kosztowny system zapór „Mojżesz”. Niestety, nigdy nie został ukończony, głównie z powodu korupcji będącej we Włoszech wciąż prawdziwą plagą. Do więzienia trafiło już kilku odpowiedzialnych za budowę polityków, a wart 30 mld złotych projekt oddany zostanie najwcześniej za trzy-cztery lata.

CZECHY

Druga aksamitna rewolucja?

Prawie 300 tysięcy Czechów zebrało się na błoniach Letná w Pradze, by zażądać dymisji premiera Andreja Babiša. Demonstracje przeciwko obecnemu szefowi rządu, któremu opozycja zarzuca liczne nadużycia władzy, są największe od 30 lat, kiedy to w czasie aksamitnej rewolucji 1989 roku obalono w Czechosłowacji komunizm.

– Walka o wolność i demokrację nigdy się nie kończy – mówił podczas manifestacji Benjamin Roll, lider obywatelskiego ruchu Milion Chwil.

CHILE

Chilijski miraż

Już ponad miesiąc trwają gwałtowne protesty w Chile. Rozpoczęły się od demonstracji studentów przeciwko podniesieniu cen biletów w stolicy, ale szybko zmieniły charakter. – Chile miało być oazą dobrobytu w Ameryce Łacińskiej, ale na wzroście korzystają tylko bogaci – skarżą się protestujący. Teraz obywatele wychodzą tysiącami na ulice w całym kraju, żeby żądać fundamentalnych reform modelu polityczno-gospodarczego oraz demonstrować przeciwko brutalnym akcjom pacyfikacyjnym prowadzonym przez policję (na zdjęciu starcia podczas protestu w stolicy, Santiago).

Polska gra na nosie

Unijny Trybunał wydał kolejny wyrok niekorzystny dla władz w Warszawie, ale na partii rządzącej nie robi to większego wrażenia.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) zgodził się ze skargą Komisji Europejskiej przeciwko Polsce i orzekł, że przepisy w sprawie wieku emerytalnego sędziów i prokuratorów łamią prawo unijne i zagrażają sędziowskiej niezależności. 12 lipca 2017 roku Polska obniżyła wiek emerytalny dla sędziów i prokuratorów z 67 do 65 lat w przypadku mężczyzn oraz do 60 lat w przypadku kobiet. Polski rząd chciał w ten sposób usunąć ze stanowisk niezależnych sędziów Sądu Najwyższego i jego prezes Małgorzatę Gersdorf.

Drugą intencją było faworyzowanie posłusznym sędziów i prokuratorów w sądach powszechnych i prokuraturach. Ustawa umożliwiała bowiem ministrowi sprawiedliwości pozostawianie sędziów i prokuratorów po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego na stanowiskach całymi latami lub ich zwalnianie – bez uzasadnienia, bez żadnych kryteriów i bez możliwości zaskarżenia takiej decyzji przed sądem.

Rząd PiS zmienił wprawdzie tę ustawę już pod koniec 2017 roku po podjętej w trybie przyspieszonym tymczasowej decyzji TSUE. Wielu przeniesionych przymusowo w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego, w tym prezes Gersdorf, powróciło na swoje stanowiska. Jednak Komisja Europejska podtrzymała skargę przeciwko Polsce ze względu na jej fundamentalne znaczenie.

Teraz TSUE potwierdził też, że polskim sądom powszechnym wolno orzekać na podstawie prawa unijnego (co kwestionuje minister sprawiedliwości Ziobro) i że „zasadnicze znaczenie” ma „zapewnienie im niezależności”. Udzielenie ministrowi sprawiedliwości uprawnienia do arbitralnego pozostawiania na stanowisku lub usuwania sędziów po osiągnięciu obniżonego wieku emerytalnego byłoby sprzeczne z „zasadą nieusuwalności sędziów”.

Orzeczenie TSUE nie oznacza natomiast pełnej ochrony polskich sędziów. Już w latach 2017 i 2018 minister sprawiedliwości na podstawie innej ustawy, która weszła w życie późnym latem 2017 roku, bezterminowo i bez podania przyczyn odwołał dziesiątki prezesów i wiceprezesów sądów. Wcześniej minister potrzebował do tego nie tylko powodu, lecz również zgody Krajowej Rady Sądownictwa (KRS), która w Polsce jest organem konstytucyjnym, zobowiązanym do stania na straży niezależności sędziów.

PAWŁOWICZ ZWRÓCIŁA NA SIEBIE UWAGĘ W POPRZEDNIM PARLAMENCIE GŁÓWNIK CHAMSKIM ZACHOWANIEM ORAZ ATAKAMI NA UE I NA NIEZALEŻNYCH SĘDZIÓW

► **KANDYDACI** PiS do Trybunału Konstytucyjnego mieli wydatny udział w tworzeniu ustaw demontujących państwo prawa – pisze „SZ”.

Jednak także KRS została przedterminowo rozwiązana i zastąpiona przez gremium wierne rządowi. Trybunał Konstytucyjny (TK) jest już od 2017 roku kontrolowany przez partię rządzącą, w Sądzie Najwyższym (SN) utworzono Izbę Dyscyplinarną oraz Izbę Specjalną, która może ex post unieważnić każdy prawomocny wyrok wydany w ostatnich latach w Polsce. 19 listopada TSUE wyda orzeczenie w sprawie niezależności KRS i Izby Dyscyplinarnej SN. 10 października Komisja Europejska złożyła kolejny pozew przeciwko Polsce z powodu nowych przepisów dyscyplinarnych, które sprawiają, że polscy sędziowie mogą faktycznie zostać w każdej chwili usunięci. Ponadto z Polski napłynęły kolejne wnioski o rozstrzygnięcia TSUE.

Tymczasem szef PiS Jarosław Kaczyński zapowiedział, że rząd będzie kontynuował szeroko zakrojoną „reformę sądów”. W pierwszej kolejności zostanie jeszcze mocniej wzięty w rzyby Trybunał Konstytucyjny. Już w maju „Gazeta Wyborcza” ujawniła, że Julia Przyłębska, mianowana pod koniec 2016 roku prezesem Trybunału w sprzeczny z prawem sposób, regularnie przyjmuje w swoim prywatnym mieszkaniu zarówno Kaczyńskiego, jak i premiera Mateusza Morawieckiego. Kierowany przez nią Trybunał Konstytucyjny orzeka już tylko zgodnie z wolą rządu.

Wśród 15 sędziów TK zostało się jeszcze kilkoro niezależnych, niemianowanych przez PiS sędziów. Trzej z nich przechodzą 3 grudnia w stan spoczynku. Prawo i Sprawiedliwość ogłosił teraz ich następców – są wśród nich Stanisław Piotrowicz i Krystyna Pawłowicz, którzy od 2015 roku mieli wydatny udział w tworzeniu wielu ustaw demontujących państwo prawa.

Pawłowicz, doktor habilitowana nauk prawnych, zwracała na siebie uwagę w poprzednim parlamencie przede wszystkim chamskim zachowaniem oraz atakami zarówno na Unię Europejską, jak i na niezależnych sędziów. W 2014 roku nazwała flagę unijną „szmatą”. Kiedy w maju 2017 roku niezależna jeszcze wówczas KRS i jej rzecznik, sędzia Waldemar Żurek, wyjaśniali ekspertom Komisji Weneckiej sposoby łamania prawa przez rząd, Pawłowicz zwymyślała go od „zdrajców” i domagała się skierowania polskich sędziów do „obozu reedukacyjnego”. Na Twitterze Pawłowicz szczuje ostatnio na „eko i homo” jako „zastępy „ZŁEGO”.

Piotrowicz był w komunistycznej Polsce prokuratorem, w okresie stanu wojennego oskarżał opozycjonistów. Za rządów PiS był przewodniczącym sejmowej komisji sprawiedliwości, a od końca 2015 roku współtwórcą wielu ustaw i uchwał likwidujących niezależność Trybunału Konstytucyjnego i innych organów państwa prawa. „Co jeszcze tam można zrobić gorszego niż dawać takich ludzi? – pyta były prezes TK Andrzej Rzepliński. – Może rozwiążmy do cholery ten Trybunał?”

Polski rzecznik praw obywatelskich Adam Bodnar, który kieruje ostatnim jeszcze niezależnym organem konstytucyjnym, powiedział, że dziś nie może już się zwracać do Trybunału Konstytucyjnego – gdyż jest on „politycznie podporządkowany”.